

Előfizetési feltételek:

Szétküldéssel
 helyben vagy vidékre postán:
 Egy hóra . . . . . 40 kr.
 Negyedévre . . . . . 1 frt — kr.
 Félévre . . . . . 2 frt — kr.
 Egész évre . . . . . 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca. (Biharmegyei
 akadémiai épület), hova a hirdete-
 sek és előfizetés-díjak küldendők.
 Egyes szám ára 8 kr.

HÉTFŐI ÉRTESÍTŐ

Hirdetések díja:

6 hasábos petisorsért egyszer . . . 6 kr.
 Háromszor és többször . . . . . 4 kr.
 Nyiltér 4 hasábos petisorért . . . 20 kr.
 Bélyegdíj minden hirdetés és
 nyiltérrért . . . . . 30 kr.
 Reklámok soronként . . . . . 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
 takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

TARSA DALMI HETILAP.

Táviratok.

Ujságírók és rendőrök.

Budapest, augusztus 9. (A „H. É.” ered. táv.) A keleti pályaudvarban inzultait ujságírók panasz ügyében a főkapitány a következő határozatot hozta:

Csorba Imre rendőrfelügyelővel szemben nevezettnek a vizsgálat folyamán öngyilkosság által bekövetkezett elhalálozása folytán a további eljárást beszüntetem; Langfejt Antal 1701. Szerdahelyi Ferencz 890., Szabacsi János 343; és Csuka János 898. sz. rendőrök ellen felmerült azon vádat pedig, hogy szolgálati eljárásuk közben az általam kiállított hírlapíró-igazolványokat kellő figyelembe nem vették és azok birukosait sértegettek, további szorgos megvizsgálás s ennek eredményéhez képest elsőfoku határozathozatal végett, a kebelbeli fegyelmi bizottsághoz, mint a szabályok értelmében illetékes fegyelmi hatóságokhoz térelem; egyben azon okból, mivel Kovács F. Sándor budapesti lakos hírlapíró a btkv. 165 §-ába ütköző büntett és 262 §-ába ütköző nyilvános rágalmazás és becsületsértés alapos gyanuja terheli, az összes iratokat Ferdel Lajos állomás főnök helyettesnek Kovács Sándor elleni büntelvényének tárgyában is, — a büntető eljárás megindításának szorgalmazása végett, a budapesti királyi ügyészséghez áttétetni rendelem, azzal, hogy a mennyiben a további büntető vizsgálat során adatok merülnének fel arra nézve, hogy valamely rendőrközeg is büntendő cselekményt követett el, a kir. büntető bíróság lesz hivatva a büntető eljárást a rendőrközegre is kiterjeszteni.

A főkapitány ezt a határozatot, a melyet hosszasan megindokol, megküldte az összes napilapok szerkesztősegeknek. A fővárosi hírlapírók egyesületének és az Otthon hírlapírók körének is. A hírlapíró-egyesületeknek küldött átiratokból a következő érdekes részt közöljük:

A vizsgálat befejeztével, annak eredményéhez képest ez úgypont hozott határozatomnak egy hiteles példányát 1/2 alatti egylet azon érdeklődésnél fogva is, melyet kiküldött tagjai ez ügyben tanusítani méltóztattak, szíves tudomás végett megküldeni van szerencsém azzal, miszerint nem kételkedem, hogy az igen tisztelt egyesületnek szándékában áll azon hírlapírókat, kik indokolatlanul heveskedő és sértő fellépésükkel a rendőrség és hírlapírók közötti jó viszonyt megbolygatták, figyelmeztetni.

Ki volt a tolvaj?

Budapest, augusztus 9. (A „H. É.” ered. táv.) A román pénzügyminiszteriumban elkövetett nagy lopás tettesét hosszú nyomozás után végre kézre kerítették és letartóztatták. A tettes nem más, mint a főpénztár egyik előkelő alkalmazottja, Petresku Tódor, ki már 25 év óta szolgál az osztályban és annak legbecsületesebb hivatalnokai közé tartozott. A lopást maga követte el minden segítség nélkül, a mennyiben a kérdéses pénzcsoportot abban a perczen dugta zsebre, mikor a pénztáros a helység mellett ajtójánál állt, míg ő a főajtón távozott. A pénz egy részét megtalálták azon ház tulajdonosánál, melyben Petresku évek óta lakik, és a kit eddig még ki nem derített okból beavatott a dologba.

Orosz ezüst-pézt veretése.

Pétervár, augusztus 9 (A „H. É.” eredeti távirata.) A pénzügyminiszter Saleman mérnököt Parisba küldte, hogy az orosz ezüst pénz veretése iránt tárgyalásokat folytasson. A szükséges ezüst-mennyiség a londoni piacon lesz beszerzendő.

Görög török összeütközés.

Szófia, augusztus 9. (A „H. É.” ered. táv.) Ide érkezett hírek szerint Ochrída közelében egy görög banda és török redifek között újból fordult elő összeütközés. A részletek még hiányoznak.

Segély a Maticzának.

Zágráb, augusztus 9. (A „H. É.” eredeti távirata.) A horvát országos kormány a zágrábi szerb Maticzának irodalmi és tudományos művek kiadására két ezer forintnyi segílyt utalványozott.

Budapest Nagyváradon.

— Emberáradat a Rhédey-kertben. —

Oszintén szólva, azt sem tudjuk, hol kezdjük, vagy hol végezzük azt a rendkívül inpozansan sikerült népiünnepély leírását, mely tegnap, vasárnap délután 3 órakor kezdődött és a csak a késő éjjeli órákban végződött.

Mintha az egész város apraja, nagyja ott lett volna, olyan sűrű és nagy tömeggé verődött össze a közönség rang-különbség nélkül. Már négy óra tájban ember-ember hátán tolongott, verődött a bőven kínálkozó látványosságok és tagadhatatlanul bohókás élvezetek után.

Olyan különös, de mégis jóleső hatást gyakorolt a szemlélőre az a zörgés hangzavar, melyet csak a sport-pavillon emeleti csarnokában játszó zenekar volt képes néhány perczre egyszerű másszor lecsendesíteni.

Itt ifjú Jankó csengetet hatalmasan a monacoi szerencsekerék indulását jelezve, ott a Belezna y kitünő dalárdája énekelt sűrű hallgatóságtól környezve; emitt a felszolgáló angyalarcú hölgyek sürgő-forgó tömege harsány hangon adta tudtul az éhes és szomjas publikumnak, hogy azonnal kiszolgálják őket.

Ebbe a chaotikus hangzavarba bele-bele patogott a debreczeni csárda tövében elhelyezett bogrács alá rakott tűzparázs és az Os-Várad elébe épített szökőkút összevissza csapkodó vizsugara.

Mindezek dacára az ünnepélyre három forintért szerződött cigány-fakir aludt mélyen, mint a bunda; azaz szeretett volna aludni, ha nem háborgatják.

Ugy sóhajtozott a fakir is, mint a férfi-közönség, amelyet bájos elárúsítónok nem hagytak békében és addig-addig kínálgatták a sorsjegyeket, levelező-lapokat, szivarokat és a jó ég tudná elsorolni, mi mindent, hogy akadtak többen, akik nem igen mertek már találkozni a nőismerősökkel.

Ezt azért említjük fel, hogy a rendezőség adja ki részükre a jól megérdemelt dícsérő oklevelet.

Szóval Mezey Mihály ismét remekelt. Kedves, bájos és nem bájos (a férfiakat illetjük az utóbbi jelzővel) munkatársai nem csalódtak, úgy amint a közönség sem a rendezőségben mert a pénzéért mindenki busásan megtalálta a maga mulatságát.

Tudósítónk a népiünnepélyről ezeket írja:

A készülődés.

Hetek óta dolgoztak a rendezők papíron és a kertben, hogy az ezredévi népiünnepély a lehető legjobban sikerüljön és a programot oly leleményességgel állították össze, hogy szinte megépő volt.

A tulajdonképeni sürgés, forgás azonban mégis csak tegnap, vasárnap délelőtt kezdődött.

A sporttérén és a pavillonban egyre-másra bontogatták, czipelték a csomagokat, melyekben a nyeremények és elarusításra szánt tárgyak voltak elhelyezve.

A legelső magyar asszony Mezey Vilma urnó volt, aki az öreg Jelinek bácsi segítsége mel-

lett ügyesen hozzálátott az Alhambra palota rendezéséhez.

Egymásután érkeztek azután a rendező urak és szereplő hölgyek, akik részér: a pavillon jobb és baloldalán toilette-szobák voltak berendezve.

Hegedüs Géza mind a két hónap alatt csomagokat hordott, mialatt megérkezett a katonabanda is, előgördítették az első hordó srt, hogy a fuvó hangszerek jobban szóljanak.

A Rákóczy-induló hangjai mellett párosával léptek ki az öltözőkből azok a csinos alakok, szép arcú angyalok, akik azután pénzt és pénzt kértek ezért, vagy azért a közönség érdekében.

És a fiatal és nem fiatal urak sehogy sem tudtak ellentállani a kérésüknek.

Némelyiknek annyi levelezőlap és sorsjegy volt a zsebében, hogy alig tudta már czipelni, de azért egy kis réztrombitát, vagy tükröt, egy pár szál virágot, egy mézes babot mégis csak kellett vásárolni az Alhambraiban, mert onnan is olyan tűz lobogott felé, hogy jól esett még ebben a melegben is egy pár perczre a mellett melegedni.

Mikor aztán neki hevültek az emberek, a sarga szalagos étlapra vetették a tekintetüket — de hogy arra — és úgy találtak hogy nem olyan drágán lehet ahhoz a szerencséhez jutni, hogy aranyos és szépséges uri nők, gyönyörűsége kisasszonyok kacsoiból kaphatnak enni, inni valót és ettek, ittak és fizettek.

Jutott mindenüvé vendég. A czukrázdába, a debreczeni csárdába, a vendéglőbe.

Egy vendéglős, meg egy czukrász meghuzódott egy terebélyes fa árnyában és így monologizáltak:

Ha nekünk egész éven át együtt véve ennyi vendégünk, ennyi és ilyen csókolni való pinczérnő személyzetünk volna!

Az ünnepély kezdete.

Három órakor tarackklövésekkel jelezték, hogy az ünnepély hivatalosan kezdetét vette.

Ifjú Jankó Antalmegrázta a monacói szerencsekerék kezdetét jelző éles hangú csengettűt, a kerék örületesen sebes forgatását a sorsjegy tulajdonosok vették körül és várták a szerencse istenasszonyának megnyilatkozásait.

A sporttéri pavillon előtt e czélra emelt dalcsarnokban Belezna y ismert kitünő dalárdája szólalt meg, melyet közbe-közbe az iparos dalárda váltott fel.

Magasba törtek fel a tündér-forrás vizsugarai, melyek kilencz különböző alaku szökő kúttal ábrázoltak.

Az alvófakirnak megparancsolták, hogy aludjon, mert a publikum már látni akarja és ezalatt a Rhédey-kert nagy köröndje is benépesült, mert oda is juttatott a program érdekes látni valót.

A gyermekek versenye.

A póz namá szásban résztvettek közül Jankus János az 1. és 8. számú nyereményeket, Mile Gyula pedig a 7. számot vitte el.

A futóversenyben Papp Tódor és Schönberger Béla; a lekváros kenyér evésben Gál Mihály és Drimba Antal lettek a győztesek, természetesen a közönség jóízű hahotája között.

A diszfelvonulás.

A verseny után megérkeztek a dízbandérium szereplői is, és harsogó trombitaszóval jelezték, hogy helyet kérnek maguknak a sporttér szegélyző köröndön, ahol kétszer át kell vonulniok.

A nagy milleniumi körmenet, melyben a város mezőgazdasági és iparral foglalkozó lelkes ifjusága vett részt, a „Mezőgazdaság és Ipar” allegorikus képletében, alakításokkal és jelenetekkel két disz kocsin volt bemutatva.

Tagadhatatlan, hogy az egész menetben legérdekesebbnek találta a nagy közönség az országos felvonuláson használt városi drága nyeregta-

karókat, szerszámokat és legtöbb dícséretet halmozta a Moskovits-gyár gyönyörű tarka ökreire, amelyeket citrommal ékesített szárvaiknál fogva vezettek a gyári munkások.

Ami a felvonulás többi részét illeti, azzal is meg lehet elégedve, mert annyi sok szép leány mosolygott a közönségre a buzakalaszok közül, hogy nem tudta az ember, hova nézzen előbb.

A monakói szerencsekerék nyertesei

A már említett legújabb érdekes társasjáték nyert számai ezek:

I. csoport: 4, 9, 24, 26, 27, 28, 31, 39, 42, 50. II. csoport: 14, 10, 1, 37, 15, 48, 7, 36, 29, 5. III. csoport: 45, 4, 7, 19, 41, 46, 3, 27, 16, 12, 6. IV. csoport: 23, 21, 6, 12, 16, 19, 41, 45, 46, 47. V. csoport: 47, 19, 16, 12, 6, 21, 23, 41, 45, 46. VI. csoport: 2, 30, 3, 13, 18, 22, 25, 38, 40, 44. VII. csoport: 13, 40, 2, 3, 13, 18, 22, 25, 30, 38, 43, 44. VIII. csoport: 17, 11, 8, 20, 32, 33, 34, 35, 43, 49. IX. csoport: 21, 16, 7, 12, 19, 23, 31, 44, 46, 47. X. csoport: 40, 25, 38, 18, 2, 30, 3, 44, 22, 13, 38. XI. csoport: 24, 27, 30, 38, 4, 2, 28, 52, 26, 50. XII. csoport: 1, 37, 15, 18, 7, 36, 39, 5, 14. XIII. csoport: 44, 22, 13, 40, 25, 38, 18, 2, 30, 3. XIV. csoport: 1, 37, 15, 48, 7, 30, 29, 5, 14, 10. XV. csoport: 5, 14, 1, 37, 15, 48, 7, 36, 29. XVI. csoport: 41, 46, 23, 27, 16, 12, 6, 45, 47, 19. XVII. csoport: 48, 7, 36, 29, 5, 14, 10, 1, 37, 15. XVIII. csoport: 11, 8, 4, 9, 32, 33, 37, 43, 35, 20, 17. XIX. csoport: 24, 27, 31, 39, 4, 9, 28, 42, 26, 50. XX. csoport: 47, 19, 41, 46, 23, 21, 16, 12, 6, 45. XXI. csoport: 21, 16, 12, 6, 45, 47, 19, 41, 46, 23. XXII. csoport: 32, 33, 34, 43, 35, 20, 17, 11, 8, 49. XXIII. csoport: 31, 39, 4, 9, 28, 42, 26, 50, 24, 27.

A többi csoport csak a mai nap folyamán fog kihuzatni, és a közönséggel tudatni fogják a lapok útján.

A nyereménytárgyak augusztus 11-ig elszállítandók, különben a pénztár javára marad.

Az általános nagy sorsjáték.

A következő számokat húzták ki az Alhambra palota előtt:

1-1977, — 2-537, — 3-316, — 4-2516, — 5-2250, — 6-4937, — 7-876, — 8-4569, — 9-4894, — 10-1064, — 11-2134, — 12-660, — 13-921, — 14-402, — 15-934, — 16-4008, — 17-2302, — 18-188, — 19-4172, — 20-1681, — 21-2062, — 22-2321, — 23-460, — 24-2097, — 25-606, — 26-883, — 27-155, — 28-2412, — 29-1733, — 30-1283, — 31-3579, — 32-4380, — 33-4149, — 34-1809, — 35-2336, — 36-42, — 37-36, — 38-4262, — 39-4166, — 40-2153, — 41-1944, — 42-2311, — 43-2258, — 44-1473, — 45-4001, — 46-4616, — 47-1261, — 48-4384, — 49-4800, — 50-4163

A legtöbb 506 levelezőlapot Luczich Miczike kapta.

A legtöbb 506 levelezőlapot Luczich Miczike kapta.

A virágcsata.

Rendkívül érdekes látványt nyújtott a programba fűzött virágcsata, mely Deési Géza ügyes parancsnoksága alatt folyt le.

Ha a fasz Lajos és Deutsch Ede szakasparancsnokok, a Dorján Emil és Szüts Dezső közreműködők az ágyukkal rátűztek a körbefigott hölgyekre és a közéjük lőtt különböző virágokat a nők visszadobálták a férfiakra.

Az olasz daltársulat.

Este hat órákor lépett fel a sporttéren a műkedvelő olasz daltársulat jelmezes öltönyökben és különösen a „Jammo” velencei közkedveltségű népdallal aratott szünni nem akaró viharos tapsokat.

Színház és hangverseny.

A jövőre előadásában felállított színpadon este 6 órákor — az egyik előadás elmaradt — a kolozsvári nemzeti színház előkelő tagjai érdekes hangversenyt adtak, melyet a rendkívül nagy számban jelen volt közönség zúgó tapsokkal fogadott.

Az elismerésből bőven kijutott Vornácskai Józsefnek is, aki szíves volt a zongorakíséretet magára vállalni és ezen vállalkozásának derekasán meg is felelt.

Egyéb mulatságok.

Nagy látogatottságnak örvendett még egész délután a ködfátyóképek mutogatására berendezett terem, az ereklyemuzeum és az alvó fakir; mindegyiknél lévén a belépti díj 20 fillér. Este az alfakirt a valódi kikergette palotájából.

Fényes kivilágítás és tűzijáték.

Az elsoroltakat felülmutta a remekül sikerült általános kivilágítás és fényes tűzijáték.

Valóságos tündéri fényben uszott a sporttér este fel nyolcz órákor, mikor 150 lámpás, 200 darab lámpion gyult ki mintegy varázs ütésre.

Ezt a szép látványt még tündérierbette tette a kis idő múlva megkezdődött tűzijáték.

Lövések dördültek el, és a tündér-forrás háta mögött ragyogóbbul ragyogóbb tűzijátékok keletkeztek, mesés hatást kelve a gyönyörködő közönségben.

A tánczestély.

Mindezt egy igazi kedélyes, feszületen táncmulatság zárta be, mely kivilágítás-kivirradtig tartott és melyre kellemesen fognak visszaemlékezni mindazok, akik nemcsak az ünnepély sikerének biztosításában, de a tánczban is olyan fardhatatlanul kitartottak.

A jelen voltak névsora a következő:

A szónokok: Áron Salomonné, Auspitz Adolfné, Andriška Károlyné, Bakó Józsefné, Berger Adolfné, Bohacsek Károlyé, Csapó Gyuláné, Eleméri Istvánné, Frölich Józsefné, Goszler Károlyné, Gyöngyösi Sándorné, Hanslián Emilné, Kaiser Istvánné, Kurecz Mihályné, Müller Salomonné, Misurai Kálmánné, Nagy Istvánné, Pauer Istvánné, dr. Persz Adolfné, Szántay Istvánné, Sziládky Kálmánné, Szabó Lászlóné, Soltész Ferenczné, Sella Mihályné, Tóth Károlyné, Tanyogi Istvánné, Stidl Ferenczné, Weinberger Jakabné stb.

Leányok: Áron nővérek, Auspitz nővérek, Andriška nővérek, Bakó Erzsike, Bohacsek Vilma, Berger Blanka, Csapó Piroška (B.-Post), Eleméri nővérek, Frölich Ilona, Goszler Irma, Gyöngyösi Etel, Hanslián nővérek, Kaiser Ilona, Kurecz nővérek, Misurai Anna, Müller Elvira, Nagy Ilona, Netyó Ilonka, Pauer Mariska, Persz Aranka, Soltész Mariska, Sella Emma, Stidl Emma, Szántay nővérek, Szabó nővérek, Sziládky nővérek, Tóth Irma (Szalonta), Weinberger Irénke stb.

Záradékol csak annyit akarunk még megjegyezni, hogy amit irtunk, az mind csak haloványan adja vissza azt a nagyszerű mulatságot, amelyből mindenkinek aránylag csekély pénzért kijutott a maga része és hogy a rendezőség bámulatos ügyességet tanúsított mindvégig és a leg agyobb dícsérettel lehet csak megemlékezni működéséről.

H I R E K.

* **Kormánysegély a városnak.** Nagyváradváros egy, a mai kor igényeinek megfelelő tolonczházat akar építeni, melyhez a belügyminiszter megígérte, hogy 10 ezer forinttal fog járulni. A tanács felirt, hogy ezen összeg utalványoztassék ki. E kérelmet említett miniszter teljesítette, tudván tegnap Nagyvárad-város hatóságával hogy a megígért 10 ezer forint a nagyvárad kir. adóhivatálnál ki van utalványozva és az szabályszerű nyuga ellenében azonnal felvehető.

* **Orkán M. Gyánban.** Csütörtökön déli 11 óra után Mező-Gyán községében — mint levelezőnk írja — rekkenő hőség után, hirtelen oly borzasztó orkán támadt, a mielőre emberek alig emlékeznek. Házak és melléképületek tetéjét recsegve, ropogva tépte le. Óriási fákat tövestől csavart ki, másokat derékon tört ketté. Az emberek épen buza-behordással voltak elfoglalva és a kiket a vihar a sikon ért, azoknak szekerét mind feldöntötte. Így esett le egy 16 éves fiú is, a ki súlyos agyarázkódást szenvedett és életben maradásához keves a remény. Kisebb, nagyobb zuzódásokat többen kaptak. A buzakereszteket mind szetszórta a vihar; rég összerakott s így nyomult szénaboglyákat döntött fel és ragadta tova a szél. — Még ma is ezek összerakásával van elfoglalva a lakosság, egyik ember a másik földjéről szedi össze a kevéket.

* **Porcia herceg bihari és aradmegyei birtokos.** Porcia Lajos herceg a volt belügyi főszolgabíró, aki váratlanul tízennégy milliót örökölt — mint értesülünk — Bihar és Arad megyében szándékozik nagy uradalmat venni. A szegény emberből náobbá leti hercegnek ifjabbik fia: Porcia Lajos gróf aradai huszárezredben szolgál, mint hadnagy.

* **Foghuzástól halál.** Cs. Balog László fogat huzatott Haczegán Péter n.-szalontai borbélynál. A foghuzásból kifolyólag vérmérgezést kapott és meghalt. A vizsgálat lesz hivatva kideríteni, hogy a foghuzás műtétet végző borbélyt terheli-e a felelőség.

* **Gyilkos trafikos.** Sarkadon, mint levelezőnk írja, jó fogást csinált a rendőrség. Ugyanis Bojtos József nagykamarási lakost 70 kgr. súlyú kincstári raktárból származó dohány és szivarral fogta el, ki e készletlen Sarkadon akart tudadni. A vizsgálat eddig kiderítette, hogy Kautmann Adolf pankotai dohánygyárus fuvarosát négy héttel ezelőtt, amidőn Aradról a beszerzett kincstári dohány- és szivarrakományával haza felé tartott, utközben Miha-Lakán tul meggyilkolták és rakományát kirabolták. Valószínűleg a Sarkadon elforrott Bojtos József a gyilkos. A megölt szerencsétlen fuvaros nős és családos ember volt.

Színház.

Gyerek asszony.

(Énekes lejtőn 3 felvonásban írta ifj. Bokor József.)

A speciális magyar társadalmi élet már fél-századdal ezelőtt eltűnt a kozmopolita lég színtelen hullámaiban, melyek a nyugati kultúra részén át áradtak szét a civilizáció vonalain. Hogy a népcélt individualitása is erősen meg van vesztegetve, több mint bizonyos. A szociálisztikus tanok mélteljei, a megéltetés napról-napra nehezendő, nap-nap jobban kísértő problémája a magyar népcélt is kiforgatta az eleméből, s ráterelte az anyagi kozmopolitizmus lejtőjére.

Ezen a lejtőn, vagy a lejtőnek az alján (mert odajutott már évtizedekkel ezelőtt) történnie kellett valamelyes metamorphózisnak és történni is; s ha más nem is történt a fejlődés semmi esetre sem szünetelhetett egy félszázadon keresztül.

Csak hogy a népszínmű-irodalomnak (?) tisztelt dilettáns munkásai fölöslegesnek tartják a fáradságot, hogy tudomást vegyenek róla. Még mindig nagyon kényelmesnek tartják azt a madártávlatot, a melyből Szigligeti fotográfálta le a maga népszínműveit. Még mindig a régi kényelmes blanquettákat töltögeti ki, s általánosságban elfogadják a Tóth Ede módosítását: hogy az összeütközésnek nem szükségképp az urt és a paraszt osztály ellentétéből kell kifejlődnie.

És most előáll ifj. Bokor József a legújabb népszínmű ültetvényes és a népszínház udvari szállítója, az ő üvegházában (mert — sajnos — ez a mi autochthon növényünk a saját földjén került üvegházba) szorgalmasan termeli a népszínműveket.

Magától értődik, hogy az ő Gyerek asszony-a is olyan illat-jés életneküli csinált virág, mint a többi — ha nem rosszabb náluk.

Ifj. Bokor József bizonyára élt a gyanuperrel, hogy udvariasan megmosolyogják a szándékát, ha megtudják, hogy népszínművet ír, vagy az előleges skrupulusok és szarkasztikus cenzúrák elől akart kibújni, mikor népszínművét énekes vigjátéknak titulálta. A családás ránk nézve kellemetlen volt ugyan, de nem igen lephetett meg bennünket, hiszen Bokor József már professzionátus népszínműíró.

A darab meséjét kellene elmondanom — ha volna. De ennek a darabnak még az az érdeme sincs, hogy érdekes és valamire való mesével kárpótoljon bennünket a sablonokért. Mert ahhoz, hogy egy szeleburdi paraszt menyecskeének a könynyelműségét és mókáját elfogadhassuk egy mese alapjának, hogy egy terjenek a feltékenységét, az ebből eredő triviális háttérű és még triviálisabb megoldású ferde helyzeteket és kimagyarázkodásokat mesének tekinthessük, ahhoz legalább is nagy-lelkűség kell.

És még ez a vézna kis mese is egyenes trávésztiája a szerző másik művének, a „Telen” meséjének. Az alakok pedig csaknem kivétel nélkül mind ugyanazok: mintha Bokor urnak a többi műveiből költözködtek volna át az új épületbe. A dalok egytől-egyig régiak, de a hangszereléshez, úgy látszik nagyon jól ért a szerző (azért hát: sutor, ne ultra. . .)

Ha a darabról nagyon kevés jót mondhatunk, annál teljesebb elismeréssel tartozunk a szereplőkkel szemben. S. Áldor Juliska valóságos virtuozitással játszta meg és domborította ki a tűzrőpattant, telivér parasztmenyecske szerepét és annak minden egyes nuance-át. Ének-számaát is elragadó bájjal és elevenséggel énekelte el. Elégé méltó partnere volt Kassay, a ki jó népszínmű-énekesnek mutatkozik, de a játékában nincs elég melegség és közvetlenség. Úgyesen alakított Vendrey is, de a közönség legtöbbet mulatott Rózsahegyinek a mókáján, a ki az éretlen suhancz molnáriút adta. Kedves volt naiv szerepében Turchányi Olga, Várad di szintén jó volt.

Viky.

A jellem.

Nagyvárad, aug. 8.

Mikor a közéleti erkölcsan kultuszáról esett, nem olyan nagyon régen, a nagymondás, fennen dobogott szívünk azon gondolatra, hogy a magyar társadalom jelentősebb rétegeiben a közéleti erkölcs oly magas piedesztálon ül, hogy ahhoz a becsületesség föl sem érhet. Sajnos, a közéleti erkölcsant nap-nap után sárba hentergetik a közélet előkelő férfiai, szinte megdöbbenünk a sok erkölcsi s fizikai halott láttára s félve kérdezzük: lesz-e még több? Szinte megrendül bennünk a hit nemzetünk jövőjében, ha látjuk, hogy a tisztességnek, becsületnek, erkölcsnek kultusza helyett a társadalmi rohadás terjed fent az előkelő körökben. Mi lesz belőlünk, hova jutunk, ha ez tovább is tart?

Távol áll tőlünk, hogy egyesek botlásait, bűneit a nemzet rovására írjuk fel. De lehetetlen szó nélkül hagynunk a közélet rohamos süllyedését, mely kinosan érint mindnyájunkat. Mert hiszen ha lent a társadalom alsóbb rétegeiben történnek bűnesetek, arról csak a statisztika vesz tudomást. Ha egy fiatal ügyvédet, vagy bírót nagyzása a fegyházba juttatott, ha bizonyos meztelábos bankoksvindler igazgatói börtönbe kerülnek, ha itt-ott gőzmalmok vezérigazgatói puffantják agyon magukat s egyes pénztőzsérek szöknek Amerikába, vagy emésztik el különféleképpen magukat — mint ezt az utóbbi időkben volt alkalmunk igen gyakran tapasztalni — ez mind nem érinti a közéletet s a nemzet lelkiismeretét. De ha állami, előkelő tisztviselők, országos hírű tudósok válnak erkölcsi halottakká, azok felett megdöbbenünk országosul.

Ha látjuk, hogy magasan álló férfiakat, ugynevezett gentleman-eket a köztisztesség nevében kilöknék a társadalomból; ha látjuk, hogy előkelő emberekből utonállók lesznek, kik a családi élet szentélyében orvul megtámadják a női becsületet — bizony az erkölcsan kultuszát alapjában

megrendülve érezzük a magyar társadalomban.

Más nemzet az ilyen erkölcsi járványt föl sem veszi. Kiveti magából a salakot és megtisztul. De mi, akik szét vagyunk szaggatva annyi felekezeti, nemzetiségi darabokra, pártokra, osztályokra, nagyon megérezzük, ha az ország fentartó magyar felsőbb osztályokban pusztít az erkölcsi pestis.

Nem árt azért, sőt talán szükségünk is van reá, hogy ottan analizáljuk a jellemet s jól megértsük, mi az a férfiúi jellem.

Korunkban a szenvedély uralkodik a lelkek fölött. Gyorsan élni, gyorsan meggazdagodni — ez a mai nemzedék életelve. A nevelők jellemtelenek? Lehet. Vagy a szülőkben is van hiba? Nem lehetetlen. Az iskola sivár, a lélek kevés tápot talál benne.

A klasszikus irányu nevelést eldobta korunk. Az életnek csak utilitárius oldalát láttatják meg a gyermekekkel a nevelők éppen úgy, mint a szülők. Erkölcsan alapja semminek sincs. Üzlet minden; a hivatal, a házasság, a politikai és társadalmi szereplés. Arról, hogy kitartó szorgalom, munkásság, takarékoság, becsületesség ad tisztességet, fokozatos előhaladást, testi és lelki erőt, nyugalmat — bizony édeskeveset hall a gyermek a legtöbb családban.

Felületes lévén az iskola, felületes a család: olyannak kell lenni a társadalomnak is. Az uralkodó társadalmi elvek nem kedveznek a tisztas munkának. A kérges tenyerű iparos bármilyen munkás, becsületes legyen, nem érintheti a felső tizezer puha kezeit s ha látja, hogy becsületes munkája után nem becsült-tik és még hozzá nem is boldogul, hát őt is megragadja a szenvedély s vagy lesz szakmájának svindlere, vagy beáll — szociálistának. Így a kereskedő szédelő üzletével, a tisztviselő a maga sikkasztásaival, korrupciójával rontja a közszellemet. S ezek miatt nem képződhetik nálunk a jellem.

A jellemképzésnek a család adja meg alapirányát. Társadalmunk megújulásának a családból kell kiindulnia.

Az élet nehéz küzdelmeihez, tisztességes és becsületos munkájához kell szoktatni a gyermeket s azt az igazságot oltani lelkébe, hogy becsület nélkül nincs élet! Ha ezt a gyermekbe beleneveljük, kiképződik nála a jellem, mely az embernek legfőbb dísz, isteni képe az emberen.

A családnak eme munkájában nagyot segíthet az iskola.

Most a jellemképzést mind kettő elhanyagolja: a család is, az iskola is. Innen származnak, t. i. a jellemképzés elhanyagolásából társadalmi életünk kóros tünetei, elvadulásai.

Sz.

Az állandó színháztárgyalás.

Nagyvárad, aug. 5.

Nem állandó színházról, hanem állandó színháztárgyalásról kell már ezután beszélni, írni, mert az előbbi téma teljesen el van csépelve.

Tegnap is összeült a hármastanács és tárgyalt, tárgyalt, végre határozatot hozott, hogy határozni fognak, amikor majd a közgyűlés utasításához képest a Hellmer és Fellner cégét is kegyes lesz meghívni az intéző hatóság.

Szóval színház lesz.

Önkéntelenül telmerül a kérdés, hogy miért is halogatják, odázgatják annyira ennek a templomnak építését.

Aki egy kicsit figyelte az utóbbi években tanúsított gazdálkodást, okvetlen megadhatja rá a választ: azért, mert a legdühösebb állandó színház zsidók is kezdik belátni, hogy a regale-kincs már nincs és a színház-kérdésben a mi polgármesterünknek feltétlen igaza volt.

Feleslegesnek tartjuk ma már annak bolygatását, hogy ez idő szerint okvetlen kellene-e a színházat felépíteni; hogy ha az fel fog épütni, micsoda pénzügyi zavarokat fog okozni a városnak mint erkölcsi testületnek; hogy ezen zavarokat eloszlatni a város polgársága lesz hivatva, mely a rohamos haladás költségei alatt már is majd lerokkad, csupán azt akarjuk megjegyezni, hogy ne kinezzenek minket tovább azokkal a semmitmondó bizottsági határozatokkal, hanem mondják ki az »a« után a »b« betűt is.

— Építünk, építeni akarunk, pénzünk van

— Megvan suttogá, boldogságtól sugárzó arccal — Micsoda? — kérdeztem én a legártatlanabb tekintettel.

— Hát nem tudod? Az!

— Az! Ez szeget ütött a fejembe.

Elgondolkoztam, majd a homlokomra ütöttem és forró csókokkal borítottam el édes kis feleségem arcát, szeméit, száját.

— Mi az, fiam? — kérdezte kissé meglepve, mikor ölelésemtől szabadult, — igazán úgy örülsz neki?

— Hogyne örvendeznék?

— No nézd, olvasd el.

— Hát ez az? — szóltam csalódott arccal. — Azt hittem — más.

A feleségem megértette, mire célozok, a homlokáig elpirult, pajkosan meglegyintett kis fehér ujjával és azt mondta:

— Majd! —

... Szóval, az emlékmondat készen volt. Remek, gördülékeny sorok; mély tartalom, kifejező leírás: el voltam ragadtatva.

— Hisz te igazi író vagy!

De a szerzők skrupulusa az én kis íróművet sem hagyta nyugton. Egyszer avval a kérdéssel fordult hozzám, nem lesz-e az emlékmondat igen hosszú? És mikor törülni akart belőle, nem volt lelke saját eszmeszülötteit megölni.

Majd azzal állott elő, vajjon mit irtak a barát-női? Bizonyosan szebbet, jobbat, mint az övé.

Alig tudtam megnyugtanni.

A „HÉTFŐI ÉRTESEITO“ TÁRGYÁJA.

Mikor a hölgyek irnak.

A „Hétfői Értesítő“ eredeti tárgya.

Lezajlott a fényes ünnepség, melynek bizonyára egyik legérdekesebb részét az Emléklap képezte.

Mivel sem próféta, sem Szalóky Eleknek titkos benfentese nem vagyok, és azt is el kell árulnom, hogy ezeket a sorokat, amelyek hétfőn látnak napvilágot, én már a mult hét csütörtöki napján megírtam, — hát nem vagyok abban a kellemes helyzetben, hogy a hölgyek emlékmondatai felől nyilatkozhassem.

Igaz, hogy ezt abban az esetben sem tettem volna meg, ha tehetném, mert — »szólj igazat.«

Ne gondolják azonban, kedves hölgyeim, hogy ennek a régi közmondásnak az idézésével már előzetesen kritikát akartam mondani az önök, bizonyára szellemes és okos emlékmondatai fölött. Meg vagyok győződve, hogy azok úgy is kiállják a kritikát. Ehhez szó sem fér.

Csak arról akarok most pár szót elmondani, hogy milyen nagy hullámokat vert föl az „Emléklap“ eszméje a hölgyek közt.

Az első »hullám« az én aranyos kis feleségem volt, aki egy reggel mosolygó, de meglepett arccal állított be a szószálla. Kezében levél volt, s lelkendezve szólt:

— Nézd csak apukám, levelet kaptam.

— Levelet? Hm!

Az apuka (t. i. én) fontos arccal vette kezébe a kérdéses irást s megkönyebbülve látta, hogy az csak — nyomtatott levél. Az ilyen levelek még egy fiatal asszonynál sem feltűnők.

De a levél tartalma, az már más.

— Jól van, édes fiam, feleltem komoly arccal és visszaadtam a levelet. Szalóky — Elek ur felel, hogy rajt valmit az emléklapba, hát írni fogsz.

— Igen, de mit? — szorongott ijedezve kis feleségem. — Hiszen tudod, — folytatá kissé szegénylősen, — hogy én nem vagyok író.

— Nem baj az, drága piczikém, — az író, ami éppen eszedbe jut. Szalóky ur igen nyájas, előzékeny uri ember, szívélyesen fogad akármit.

— De mégis, mit.

— Majd kigondolunk valamit!

... Ettől fogva Szalóky Elek volt a legemlegettebb egyén nálunk, — és bizonynyal máshol is.

Feleségem, aki azelőtt csak a toló fánk és »asszony-szesszély« pompás készítésében találta örömét, most új és új papír és író toll-csomagokat kért tőlem, amelyek mind emlékmondat kísérleteinek estek áldozatául.

Némán figyeltem a nagy átváltozást, melyet Szalóky Elek nyomtatott levele előidézett.

Pár nappal később feleségem titokzatos mosolylyal és hátradugott kezekkel közeledett felém, alig tudtam, mit gondoljak.

innen, vagy onnan és kitűzzük az árlejtést, hadd tegyék le az első alapkövet az állandó színház falazatához.

Ha pedig nincs pénzünk, akkor meg mondjuk meg ezt is férfiasan s várjuk be a jobb kort, amikor talán egy újabb regále-megváltás következik és e mellett is villamos erővel haladhatunk a községi pótdadó legmagasabb pontja felé.

Aztán az is különösnek látszik előttünk, hogy a főmérnök ur a bizottsági ülésen kimutatta, miszerint az ajánlkozó cég olyan terveket készített, a melyek a kikötött árak és a cég jó hírnevének is megfelelnek, mindamellett az épület lábuzatának emelése tizenkétezer forint többletet igényel.

Félünk, hogy ha az épület lábuzatánál már is tizenkétezer forint különbség mutatkozik, mikor majd a kalapot kell rátenni, a bokréta kerü a legtöbb áldozatba.

Hát a főmérnök ur a költségvetés készítésénél nem ismerte azokat a lábukat?

Különben — úgy látszik — mi is beleesünk a kifogásolt hibába és napirendre vettük az állandó színház-tárgyalást.

Nem is szólunk többet egy kukkot sem adig, míg az első követ le nem teszük a várvavárt épület alapzatába. **Mérnök.**

Konyhasó és porzó.

— Mivel akarták Gerőt megmérgezni —

A napokban nagy izgalmat keltett az a szájról szájra adott és később a hírlapokban is megírt merénylet, melyet a nagyvárad rendőrség egyik alkaptányja ellen intézett egy gyilkos kéz.

Tele volt a város, megye, sőt az egész ország, hogy Gerő alkaptányt valami negyedfoku méreggel lehetetlenné akarták tenni a további rendőrbíraskodásra.

És ezt a mesét, ezt a babonaszerű bányuságot maga az alkaptány ur is annyira komolyan vette, hogy a mellé kulcsosnak beosztott egyik rendőr halucinációja alapján bűnügyi feljelentést tett Fassié Sándor t. alkaptány ellen, mint a ki az ő élete ellen tör és a nitrogliczerinnek előléptetett merényleti szert — bár két patikában is ártalmatlan valaminek találták — gondosan becsomagolva sajátkezűleg átadta a kir. ügyészségnek a rettene-

— Hisz nem baj az, ki akármit ír. Egyforma ugysem lehet mind. A tied bizonyosan jó lesz.

Végre temérdek áttekintés, javítás, lemásolás után tisztázásra került a sor; aztán — elküldtük a postán tekintetes Szalóky Elek urnak helyben.

A feleségem nyugtalan éjszakáját a reggeli lap édesítette meg. Azt olvastuk benne, hogy már »szellemesnél-szellemesebb« mondatok érkeztek be, így . . . És köztük volt az övé is.

Lám, mégis sikerült!

De azért a barátnők, rokonok közt még egyre tárgyalták az emlékmondatot. Feleségem annyira felbuzdult az első kísérlet sikerén hogy mikor bájos kis húga, az én enni valóm sógornóm remegve egyezte meg, hogy fél, mert ő nem szokott írni, bizonyos fölényvel simogatta meg annak hamvas arcját és azt mondta.

— Ne félj, majd segítek én neked.

És az emlékmondatok terén oly kapacitással nötte ki magát, hogy no!

Vasárnap nyomtatásban olvassa (mindig elfelejtkezem arról, hogy ez a tárcza hétfőn jelenik meg, tehát) olvasta az emlékmondatokat.

Szalóky Elek nyugodtan állotta ki a hálás szemekből feléje sugárzó meleg tekinteteket; a feleségem boldog volt, mert meg volt elégedve azal, amit írt és megesküdött rá, hogy ha jövőre is csinálnak emléklapot, úgy okvetlenül írni fog újra . . . **Apuka.**

tes vád kapesán, hogy a merényletet, mint azt a kulcsos rendőr, a tiszta-eszlári Scharf Móriczhoz hasonlóan határozottan állítja, a szerinte »bűnös üzelmek (?) miatt felfüggesztett Fassié t. alkaptány követte el.

Az ügyészség a legnagyobb komolysággal vette a dolgot — amint nem is tehetett másképp — és a szokásos retorták után a nitrogliczerin soron kívül felkerült a budapesti orsz. kir. vegyészeti hivatalba.

Mikor az érdekes corpus deliktis kísérő iratot a hivatalfőnök elolvasta, nagy sietséggel hozzálátott a vegyi vizsgálathoz.

Kutatta, kereste a mérges anyagot, de hiába való volt minden, a vegyi bomlások nem tudtak mást eredményezni, mint közönséges durva porrá tört konyhasót és porzót, amelyek azonban az emberi és állati szervezetben eddig romboló hatást nem voltak képesek előidézni.

Megjött tehát a válasz a nagyvárad kir. tszékhöz, hogy a felküldött mérge bizony nem alkalmas merényletre és valószínű, hogy valaki legfeljebb tréfát üzött a rendőrséggel.

Tehát tréfa, vagy babona!

Ki lehetett az a humorista, aki Gerő kapitány urat így kétségbe ejtette? Azt hisszük, hogy Fassiének legkevésbé van oka a jelenlegi szituációk között tréfákon törni a fejét; azt hisszük, hogy, a mint már mult héten jeleztük, csakugyan azok a pinczebeli hölgyek engedhettek meg maguknak egy kis babonáságot.

Eddig csak tréfa a dolog, de ami ezután következik, az már komoly dolog.

Szabad-e, lehet-e egy tisztviselőt, még ha elene egy vagy más vád alapján előzetes vizsgálata van is elrendelve, még ha a vizsgálat elrendelésével egyidejűleg állásától fel is függesztették, bárkinek a bíróság előtt »bűnös üzelmekkel« titulálni valakit? szabad-e gyilkossági kísérlet miatt valaki ellen egyszerű pletyka alapján bűnügyi feljelentést tenni?

Ezt kérdezzük mi és reméljük, erre a kérdésre majd csattanós választ fog adni az a fórum, mely ezt a választ nem ugyan a mi kérdésünkre, de hivatalából folyólag megadni köteles lesz.

—b.

STERN LAJOS Nagyvárad

Bémer-ér, Poynár-féle ház.

Legnagyobb raktár

férfi és női cipők, kalapok, fehér és színes ingek, gallér- és kézelőkben dus választék. A legújabb »Kneipp-saruk«-ban és mindenféle esernyők, nadrág-tarók, inggombok mélyen leszállított áron beszerezhetők.

Óriási választék elegáns nyakendőkben.

Honnan a sülyedés?

Nagyvárad, auguszt. 7.

Nincs nap, hogy a lapok ne hoznának hírt, egy-egy megtévedt, elmerült ember hűtlen kezeléséről, könnyelmű, vétkes cselekedetéről és az ezekből eredő öngyilkosságokról.

Legutóbb a cséffai jegyző tragédiájáról referáltak az olvasó közönségnek és azok, akik kommentárokat is fűztek a szomorú társadalmi kérdéshez, mind azt állítják, hogy a sikkasztások azért történnek, mert az idegen tulajdon kezelésével megbízott egyének gyatrán vannak fizetve.

Hát ezt a feltevést el lehet ugyan fogadni felületesen, de ha az ember mélyebben vizsgálja ezt a társadalmi betegséget, okvetlen arra a meggyőződésre jut, hogy a lejtőre került emberek szomorú sorsát nem csak a rossz fizetésnek lehet tulajdonítani.

A sikkasztók nagy száma, a megvesztegettek serege épen azok táborából kerül ki, akik nagyon is jó fizetéssel, busás jövedelemmel rendelkeznek: tehát a sülyedés, a becsületről való megfélemlkezés okát nem épen és minden esetben a csekély jövedelem rovására kell írni.

Kutatni kell és megtaláljuk a valódi okot, a nagyzás hóbortjában, az igények túlhajtott kiszélesedésében.

A mai társadalom — jól tudja ugyan, hogy egy kis hivatalnoknak fizetéséből nem telik — elvárja, hogy aki magát intelligens embernek tartja, az éljen úgy, ahogy a legpénzesebb embernek volna szabad élni.

A pénzesebb emberektől pedig olyan dolgokat követel, amik káprázatok és erős határvonalat képesek húzni az intelligencia és az ugynevezett pénz — vagy születési arisztokrácia között.

A szabadság, egyenlőség és testvériség eszméje ledöntötte ugyan az embereket egymástól elkülönítő falakat, de gondoskodtak az emberek, hogy ezek a ledöntött válaszfalak felépüljenek az ugynevezett »mód« alakjában, melyek azután, ha összedőlnek, maguk alá temetik azokat is, akik annak a tövéből a magasba kapaszkodni igyekeznek.

Valljuk be őszintén, hogy ma már a legszegényebb szülő is úgy járhatja, olyan kényelemben neveli gyermekeit, mint akár hajdan a dusgazdag, valljuk be, hogy ha nem tudunk az eladósodott társadalom kedve szerint nagyzolni, meg se látnak bennünket és járunk, kelünk mint az élőhalottak.

A szegény családfő, aki dolgozik és izzad, nem képes annyit megkeresni, amennyit a fényűzés felemészti. Ki is jelenti ezt a családnak, hivatkozik becsületére, melyet meg akar óvni a szennyből, de a család nem tudja megérteni a vergődő embert és sir, hogy nekik nélkülözni kell akkor, mikor a szomszédok és ismerősök — pedig azok még nem is olyan előkelők — élveznek és hivalkodnak a móddal, a bőségben.

A családfő a könyvekre, a követelésekre, hogy a »szükségesnek« lenni kell, meglágyul és először kölcsönökkel fedezi a bevételeivel arányban nem álló kiadásokat, azután, midőn már a hitel is vesző félben, áruba bocsátja igazság-szeretetését és végre odanyul, ahol a becsülete kerül a terítőre.

Nem épen a csekély fizetés, hanem a társadalom által támasztott igények kergetik nagyobb-részt a becsületes embereket a lejtőre.

Nézzetek csak szét, mit láttok ma? A leányok felnőnek anélkül, hogy sütni, főzni, varni tudnának; nevelnek belőlük kereskedelmi irnokokat, postásokat, vasuti hivatalnokokat és midőn egy ilyen férfi-kisasszonyt nőül vesz egy férfi és át kellene annak venni a gazdasszonyi kormánypálcát, azt sem tudja, mennyi lisztet kell neki tenni egy rántásba, mennyi szövet, vagy vászon kell a varrónőnek és minden vonalon megrövidítik, megcsalják.

A férj kereshet még annyit, nincs, aki megtakarítsa, de van, aki felzúzólkodja, hogy a külső világ gyönyörködjek az ő feleségének a csinos-ságában.

Nagyon csodálódik, aki azt hiszi, hogy a többi leányok másképp vannak nevelve. Mi egyenesen erre vezetjük vissza a sikkasztások egy részét, más részét a flu-gyermekek ferde nevelésére.

Itt is szomorú tapasztalatokat jegyezhet fel az ember.

A 14—15 éves gyermeknek olyan szabadságot adunk, mint egy felnőttnek. Örül a lelkünk, ha ügyesen tud társalogni, mulatni és már-már teljes férfit reprezentál.

Elvisszük mindenüvé, ahol élvezni lehet és hozzá szoktatjuk a könnyelmű élethez, mely ritka esetben vezet a komoly munkához s midőn eljön a család-alapítással járó, nehéz munkát igénylő feladat megoldása, az új viszonyok közé jutott ember nem tud mozogni és úgy tesz, úgy gondolkozik, ahogy megszokta és ebből aztán beáll a krízis és vagy megnyílik számára a börtön ajtaja, vagy leszámol egy golyóval, amikor megdöbben a társadalom és így kiált fel: tudni való volt, hogy ez lesz a vége!

A becsületet legjobban megvédelmezi a munkaszeretet. Erre tanítsátok gyermekeiteket és akkor önként elesik a nagyravágás, a cifrázkodás. A munkával keresett pénz drága és azt nem szórjuk el könnyelműen; az ilyen pénzen van áldás, az ilyen pénzen lehet igazi boldogságot teremteni és nem zavarja azt meg soha a börtön és golyó irtózatos gondolata.

—i.

A rendőrség szennyese.

Nagyvárad, aug. 1.

A fentebbi cím alatt hozzák a lapok Fassie Sándor t. alkapitány ügyét, mely a legközelebbi közigazgatási bizottsági ülésben fenforgott.

De hát tekintsünk el annak odiosus — gyűlölködésre ingerlő — voltától és nézzük tiszta képet a valónak.

Nem Fassie Sándorról szövel, hanem a rendőrségről általában.

Amióta Serényi Gusztáv kivénült a rendőrkapitányi hivatalból, Kollmann Adolf és Szabó Gábor rendőrbiztosokat kivéve, egészen fiatal és tapasztalás nélküli emberekkel töltötték be az ottani állásokat; felemitem még, hogy az egy koros ember Amigó József volt, ki nyugdíjaztatását kérte és meghalt.

A régi emberek vagy tudták, hogy miképen kell a cseleket kikerülni, vagy nem tettek olyan dolgot, amiért beleestek volna a verembe.

Annyi tény, hogy a rendőrség vezetését egészen tapasztalatlan egyének vették át.

Akik a régebbi időben, hat évet megelőzőleg szolgáltak, azt tapasztalták, hogy a főkapitányon kívül senki sem nézett az ügyvezetés után.

Akik az új időszakban jutottak be, kezdetben tapogatóztak, járatlanságukat elárulni nem akarván, nem jártak el helyesen és a nagy közönség ítélőszéke elé kerültek; az ítélő bírák érezték ugyan a rendőrségi járatlanság következményeit, azonban nem tudták maguknak megmagyarázni, tehát elítélték magát az intézményt.

Az a fiatal ember, ki nemes ámbícióval lépett a rendőri pályájára, ott találta magát, hogy nyomban elítélés alá került, s mert járatlan volt, mert nem tudott kihez fordulni tanácsért, azt várhatta csupán, hogy mikor csap le rá a feje felett függő Damokles-kard.

Épen a rendőri intézmény az, hol egyetlen félrelépés, avagy járatlanság ugy a közigazgatási, mint az igazságszolgáltatási hatalom karjaiba dobja őket.

Mert nincs rendőri törvényünk, mivel nálunk mindenre törvény kell, mert nincs egybeállított rendőri szabályzatunk, minden egyes egyén a törvények tanulására van utalva s azok alkalmazását kell fogamatba vennie úgy, mintha járásbíró vagy törvényszék volna; és hogyha intézkedése hibás, ott áll felette a közigazgatási fegyelem és igazságszolgáltatási bünyvizsgálati forum.

A brutálitást mentegezni nem lehet.

Ha az ember kivetkőzik az emberiségéből, öltöztesse vissza a törvény szigorára.

De nem kell elfeledni, hogy a rendőrség épen az, amelyik a nép legelső rétegét tartván rendben, ennek szokásaiból a durvaságot könnyen elsajátíthatja. Ez nem mentség, hanem lélektani indok.

Hát bizony való, hogy sem Szent Floriánok, sem Szent Vendelek, de még jogtudorok sem állanak be rendőrbiztosoknak és kapitányoknak, ott kell azokat ujonczozni, ahol kaphatók és mégis sokkal többet követelünk tőlük, mint a törvényszéki bíráktól, vagy az igazságszolgáltatás legfelsőbb egyéneitől.

Többet követelünk, mint a mennyit adhatnak. Ők a közegészség, köztisztaság, ipari és kereskedelmi, állategészségügyi, mezőrendőri, vízjogi és sok más törvények őrei, az élet és vagyónbiztonság, személyes szabadság feletti törvények első alkalmazói, statisztika készítői, tolonczolók, iskolakötelezettek összehajtói. Szóval ők azok, kik a közigazgatás, nemzetgazdaság, törvénykezés minden ágában működni kötelesek, hanem ehez való képzés nélkül.

Az egyes rendőrbiztosoknak ezért évi járandósága 750 forint, a kapitányoké valamivel magasabb, az egyik alkapitány egyuttal iparbiztos is 300 forint javadalmazással.

Ezen utóbbi javadalmazás igazolja, hogy maga a városi hatóság kevésnek tartja a rendőrtisztviselők fizetését és törekszik mellékkeresetekhez juttatni.

Ilyen mellékjavadalmazás nemcsak Nagyváradon, hanem az országban mindenütt előfordul a marhalevelek kiállításánál, az állategészségügyi vizsgálatánál, hiszen még nem régebben egyik városi állatorvosunk a kóti vasuton a rakodó állomás állatorvosa volt.

De mellőzöm ezt.

A latin példaszó azt mondja: Officium non fallit! — tehát már a régi rómaiak ismerték azt, hogy a hivatal nem csal, mert jár vele járandóság.

Messze van, de ismeretes még az az idő, mikor Karaguly Sándor városatyja a közgyűlésen nyilván kijelentette, hogy a tisztviselők fizetését felebb emelni nem hajlandó, mert hogyha kiadnák az egyes állásokat, mindenikre ráfizetéssel akadna pályázó.

És ezt nem Cato censor mondta, nem az a férfi, ki az egyik patricziust törölte a listából mint erkölcsstent, mert a feleségét leánya előtt megcsókolta.

Ezt mondta egy ember, ki későbbben tébolyban halt el.

Tehát kell a tisztviselőnek olyan képesítésnek lenni, ami hivatalával jár és kell olyan fizetésnek lenni, ami képesítéséhez illő, nehogy mellékkeresetre legyen utalva.

Ez a rendőrség szennyese, melyet mosogatni kell.

Amit magunk vétünk, elítélhetjük magunk, hanem kegyelmesebbek leszünk magunk iránt, mert találunk mentséget, mint mások iránt, kik mellett a beszámítás megengedhőséget határozottan elvetjük.

Kun Gergely.

Színházi hét.

— Új bemutakozások. —

Ha mindakét vitatkozó fél szentül meg van győződve a maga vitás igazsága felől: vagy mind a kettő tévedésben van, vagy igaza van mindkettőnek, a mi igen-igen egyremegy. Közönséget nem csak a reklámmal lehet toborozni, a mint a színház igazgatósága hitte, de nem is csak jó repertoárral, a mint a kritikusok hangoztatták. Hanem igenis lehet mindkettővel, ha — a forrás megcsappant. Az elmúlt színházi hét legalább erről tett tanúságot. A reklám és az időjárás mérsékelt volt, a repertoár pedig igazán kifogástalan és — legalább — valamelyes közönsége minden este nek. Minden előadásnak volt valami érdekessége: *Orpheus Kassait*, *Othello* és a *Kornevilli harangok* Hegedüs Gyulát, a *Nagymama Kardos Andort*, a *Velencei Kalmár* E. Kovács Gyulát mutatta be a közönségnek, mely minden este a legjobb benyomással távozott az előadásról.

A »Sötét titok« hosszú téli éjszakájának megvolt az a jó hatása, hogy a stárok derekasan kipihenheték magukat, s ez a körülmény jelentékenyen hozzájárult az előadások sikeréhez, valamint az is, hogy a társulat most egészítette ki magát.

A kiegészítés nem teljes ugyan, mert a színháznak nemcsak baritonistája nem volt eddigé, de valamire való karakter-színésze sem; nem tekinthetjük ugyanis annak sem Szathmárit sem Bartost, a kinnél éppen a sokoldalúság, a jellemzés sine qua non-ja hiányzik. Az elmúlt hét bemutatott két karakter színészt is, a kik közül egyik sem a miénk, de az egyik: Kardos a miénk lehet. A fiatal színész a Rákossy Szidi iskolájából került ki, s ez, mint a tények bizonyítják, a legjobb ajánló levél. Mindenesetre kiméletlenség volt az igazgatóság részéről, hogy az ámbíciózus fiatal színésznek olyan szerepet adott, melyet elrontani lehet, de nem földolgozni, s a melyből a legkitünőbb kéz sem tud csinálni semmit. Nos hát a Kardos tehetségének a jellemzésére legyen elég annyi, hogy a szerepét nem rontotta el. Az egypár látszólagos gyöngéje mögül, melyek sokkal inkább a hálátlan sablonos szerepek, mint a színész foglalkozásainak tudhatók be, — még ebben a végtelenül közönséges, szintelen vigjátéki karikatúrában is már határozottan előtérbe lépett a nem közönséges színpadi tehetség. Mielőtt azonban állást foglalhatnánk, véleményünket egy markáns és egyéniségének teljesen megfelelő szerep alapján szeretnők kiegészíteni, a mire alkalmasint módot nyújt majd az igazgatóság Kardosnak is, nekünk is.

Sohogy sem tudjuk magunknak megmagyarázni, hogy Hegedüs Gyula a Víg-színház karakter színésze mért épen Jágó szerepében akarta kielégíteni a mi várakozásunkat. A milyen kitünő és kifogástalan alakítást nyújtott a Kornevilli harangok »Gáspár apó«-jában, ép olyan szintelen, s csaknem a kezdetlegességig kidolgozatlan játékban mutatta be Jágót, a modern intrikusok őst. Abban a földicsért »természetes egyszerűség«-ben (a mely mostan, igenis, nagyon természetellenes volt) egészen elveszett a Shakspeare jellemzése. A délvidék szenvedélyes, kolerikus emberének hatalmas visszafojtott gyűlölete, mely minden szabad pillanatban tulcsap a józan ész és a bosszu lelemé-

nyének, a hízegés álarczának a korlátain, s a gyűlölet szubtilis és markáns, rejtett és nyílt motívumai, mind elmerültek, elsimultak abban a »természetes egyszerűségben«, melylyel Hegedüs ur talán a saját felfogásának eredetiségét akarta demonstrálni. Pedig, hogy az egyszerűség és a természetesség mennyire nem szükségképp egyező fogalmak, tapasztalhatta volna, ha szerepét tanulmányozza.

Mennyivel nagyobb művészi magaslatra emelkedett föl vele szemben E. Kovács Gyulának a talentuma. Valóban nem tudom, élvezhető lenne egyáltalában egy Shakspeare előadás E. Kovács nélkül. A féltékenységnek mindent és önmagát is szétromboló elementáris erejét, a lelki-vihar villamos és menydörgő fenségét, a bizonytalanság megrendítő vívódásának minden egyes fázisát, talán a nagy Rossi tudta jobban megérzékíteni, mint E. Kovács Gyula. Jobban — mondom — de nem mesteriebben, mert Rossinak meg volt az a természetes előnye, hogy ugyan annak az égaljnak a gyermeke, a melynek Othello volt. E. Kovácsnak pedig még ezt is a művészetével kellett pótolnia.

A Shylock alakításáról nem mondhatunk semmi újat, mert ha azt mondjuk, hogy úgy vár-tuk a mestertől, a mint azt nekünk megmutatta — nem mondtunk vele újat. A felfogásnak ugyanaz a mélyeséges magasztossága, ugyanaz a mesteri tökély a kivitelben és a megjátszásban, a mi E. Kovácsnak minden Shakspeare-i kabinet alakítását jellemzi.

Hogy György Ilonkának még nincs elég erőteljes organuma a tragikai szerepek megjátszásához — eléggé megmutatta Desdemona szerepe. Annál inkább otthon van azonban az olyan »félnaiv« szerepekben, mint Mártha Csikinek Nagymamájában. Az ilyen szerepekben érvényesül igazán az ő kedves és rokonszenves egyénisége, s ha még hozzá vesszük erős színpadi érzékét, mely meglepő ügyességgel tudja érvényre emelni szerepének legjelentékenyebb motívumait is: könnyen válhatik egy-egy hasonló darabnál érdeklődésünk központjává.

Szándékosan — mintegy a költői igazság kedvéért — hagytam utóljára a két operette előadást, melyek egyébként nagyon élvezetes és sikerült estét szereztek a közönségnek. Mikor Thalia a »Sötét titok«-nak szétzúllása után triumphussal vonult be a színpadra, a diadalmenetben a pajkos Terpsichore ment elől. Szívesen megbecsajjtuk ugyan neki ezt a kis »szemteleniséget«, hiszen egy Offenbach és egy Plaquett karján lejtet élénk. Aztán a kíséretében volt egy kifogástalan udvaronc is: a baritonista Kassai Károly. Kassai már eddig is, a társulat egyik legjobb fiatal erejének mutatta magát. Mezzo-bariton hangja érezen és tömören cseng, s a magasabb regisztereket is biztossággal vágja ki. Játéka szintén egy rutinizott színész színpadi otthonosságáról tesz tanúságot. A másik baritonistát még mindig nem láttuk nagyobb kaliberű szerepben, s így véleményünket még mindig fentartjuk, de annyit ezuttal is megjegyezhetünk, hogy nagyon használható tagja a társulatnak.

A színház egyébként rátévedt a jó útra, — sajnos ugyan, hogy erre tévednie kellett — s ha az időjárás is kedvez, konstatálhatjuk, hogy a színházlátogatás szezonja megnyílt.

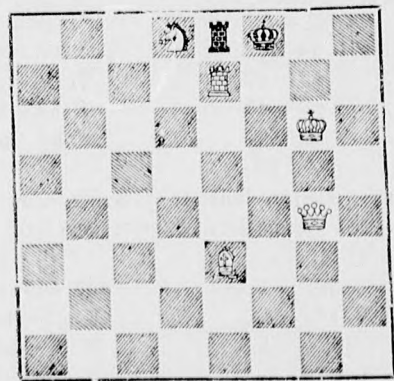
Viky

Heti sakk szemle.

Rovatvezető: Gesztesi Ödön.

54. feladvány.

Schuster Zsigmond, Budapest.

62. játszma.

Elhárított királycsel.

Nürnbergi mesterverseny 1896. július 20.

Charousek.

Showalter.

1. e2-e4	e7-e5
2. f2-f4	F f8-c5
3. V d1-f3	d7-d6

Jobb H b8-c6 4. f4:e5 H c6:e5 5. V f3-g3 d7-d6 etc.

4. f4:e5	d6:e5
5. V f3-g3	V d8-f6
6. H g1-f3	H b8-d7
7. F f1-c4	V f6-g6
8. V g3:g6	h7:g6

Sötétnek most nyílt bástyavonala van, de nem sok hasznát veszi.

9. H b1-c3	c7-c6
10. d2-d3	f7-f6
11. H c3-d1	g6-g5
12. F c1-e3	g5-g4
13. H f3-d2	H g8-h6
14. F e3:c5	H d7:c5
15. H d1-e3	K e8-e7
16. 0-0	H c5-e6
17. F e4:e6!	F c8:e6
18. B f1-f2	B h8-h7
19. H d2-f1	B a8-b8
20. c2-c3	H h6-f7
21. B a1-e1	H f7-d6
22. H e3-f5+	F e6:f5
23. e4:f5	K e7-f7
24. g2-g3	g7-g6
25. f5:g6	K f7:g6
26. H f1-e3	f6-f5
27. B e1-f1	B h7-f7
28. H e3-g2	B h8-f8
29. B f2-c2	B f8-e8
30. B f1-e2	B f7-e7

Érdekös bástya-mánóverek.

31. d3-d4!	e5-e4
32. H g2-c3	B e7-h7
33. B e1-f1	B e8-h8
34. B f1-f4	B h7-h5
35. B c2-f2	B h5-g5
36. c3-c4	B h8-h5
37. K g1-h1	H d6-e8
38. H e3-g2	H e8-g7
39. d4-d5!	B h5-h8
40. H g2-h4+	B h8-h4

Sötét lénytelen útni a huszárt, különben előretolt gyalogjai sorban elvesznének.

41. g3:h4	B f5-h5
42. d5-d6	H g7-e6
43. d6-d7!	B h5-h8
44. B f4:f5	e4-e3
45. h4-h5+	B h8-h5
46. B f5-f6+	K g6-g7
47. B f6-f7+	K g7-g8
48. B f7-f8+	H e6:f8
49. B f2:f8+	K g8:f8
50. d7-d8+	Sötét föladata.

Ügyesen megnyitott és erőteljes eleganciával befejezett játszma.

63. játszma.

Spanyol játék.

Nürnbergi mesterverseny 1896. július 21.

Schalopp.

Walbrodt.

1. e2-e4	e7-e5
2. H g1-f3	H b8-c6
3. F f1-b5	a7-a6
4. F b5-a4	H g8-f6
5. H b1-c3	d7-d6
6. d2-d4	e5-d4
7. H f3:d4	F c8-d7
8. F a4:c6	b7:c6
9. 0-0	F f8-e7
10. V d1-d3	c6-c5
11. H d4-e2	0-0
12. H e2-g3	H f6-e8
13. H c3-d5	F e7-h4
14. f2-f4	F h4:g3
15. h2:g3	f7-f5!

Világos nagyon lanyhán játszott, most sötét veszi át a támadást és mesterileg viszi keresztül.

16. H d5-e3	f5:e4
17. V d3:e4	H e8-f6
18. V e4-c4+	K g8-h8
19. a2-a4	H f6-h5!
20. K g1-h2	B a8-b8
21. V c4:a6	V d8-f6
22. B f2-f3	B b8-a8

23. V a6-c4	F d7-c6
24. B f3-f1	B a8-e8
25. H e3-f2	B e8-e4!
26. V c4-a6	F c6-a8
27. B f2-e2	V f6-e6!
28. F c1-e3?	H h5-f6
29. B a1-e1	H f6-g4+
30. K h2-g1	B f8-e3
31. V ab-d3	d6-d5
32. c2-c3	d5-d4
33. c3:d4	c5:d4
34. f4-f5	V e6-e5!
35. F e3:d4	B e4:e2!

Világos föladata a tarthatatlan partiet. A sötét vezér nem üthető 2 lépéses matt miatt.

A nürnbergi sakkverseny.

A két magyar bajnok helyzete a verseny második negyedében a VI.-X fordulóban) következő képen alakult:

Charousek a VI. fordulatban a 14-15 fokra esett 10-12-ről; Maróczy ellenben ugyanonnan a 9-10 helyre emelkedett. A VII. turnusban Charousek a 15-16, Maróczy a 7-9 helyre jutott, a VIII. versenynapon Charousek megmaradt a 15-16, Maróczy a 7-8 fokra. A IX. fordulóban Charousek helyzete lényegesen javult a megnyitásban a 12. grádusra kerül, Maróczy nem igen változott: 8-9. — A X. turnusban Charousek a 12-14, Maróczy pedig a 7-10 helyet foglalta el. Tehát a verseny ezen részében Charousek eleinte esett, de aztán megint javított úgy hogy az általa elért eredmény kielégítőnek mondható.

Maróczy ezen második fertály két első turnusában oly erőteljesen haladt, hogy a díjnyerő aspiránsok közzé küzdötte fel magát. A pozícióját bámulatos kitartással bírta megvédeni, chance-ai tehát igen jók, sőt mint a továbbiakban látni fogjuk, hatalmas lépésekkel ttr előre.

Újabb értesüléseink itt következnek:

XI. forduló (júli 31.) Nyert Schowalter, Teichmann, Blackburne, Winawer, Steinitz-Marco, Schalopp Charousek Janovszki Lasker ellen.

Remisjátzmák a Porges-Pillsbury, Walbrodt, Schiffers, Tarrasch Schlechter, Csigorin-Maróczy félek. Albin szabad volt.

XII. forduló (aug. 1.) Nyert Winawer Steinitz, Schowalter Csigorin, Maróczy Janovszky, Schiffers Pillsbury, Lasker Albin, Teichmann Charousek ellen. Remis lett a Schlechter Porges, Marco, Walbrodt, és Schalopp-Tarrasch parti. Blackburne szabad.

XIII. forduló (aug. 3.) Nyert Csigorin Albin, Blackburne, Schiffers, Lasker Teichmann, Maróczy Schalopp, Marco Winawer ellen.

Remis játszmák.

Tarrasch-Walbrodt, Charousek Pillsbury és Schowalter Schlechter féle. Janovszki szabad.

XIV. forduló (aug. 4.) nyert.

Lasker-Schalopp, Albin Teichmann, Porges-Blackburne, Pillsbury-Schowalter és Csigorin Janovszky ellen. Remis: a Schlechter-Maróczy és Schiffers Winawer-féle játszma. Marco szabad volt.

XV. forduló. Nyert: Tarrasch-Csigorin, Blackburne-Walbrodt, Porges-Teichmann, Charousek-Janovszky Pillsbury-Winawer és Schiffers-Schalopp ellen.

Remis: a Showalter-Albin, Baróczy-Lasker és Marco-Schlechter-féle játszma.

Az állás a XV. forduló után Lasker: 11 $\frac{1}{2}$, Maróczy, Pillsbury, Tarrasch, Schlechter; 10; Walbrodt 9 $\frac{1}{2}$; Janovszky, Steinitz; 9; Csigorin, Schiffers: 8 $\frac{1}{2}$, Charousek: 7 $\frac{1}{2}$, Blackburne, Marc; 7, Albin 6 $\frac{1}{2}$, Schowalter: 5, Schalopp: 4 $\frac{1}{2}$, Porges, Winawer: 4 és Teichmann: 2.

A verseny egy hét alatt befejezést nyert s úgy látszik Lasker el sem üthető már az első díjtól, míg a többi díjakon, alig hanem sokan osztozkodnak.

Megfejtések.

(E rovatot a nürnbergi sakkverseny tartama alatt helyszíni e miatt nem töltjük ki. A megfejtéseket majd a verseny befejezése után egyszerre hozzuk.)

A postatakarékpénztár ismeretése.

F. évi február 1-én volt tiz éve, hogy a magyar állam a postatakarékpénztár intézmény létesítésével a nagy közönség számára megnyitotta postahivatalait oly célból, hogy azok takarékbetétek elfogadása által egyszerűsítsék a takarékoság ügyének tegyenek szolgálatot. Az 1885: IX. t. cz., melylyel az intézmény első

törvényes szabályozását nyerte hazánkban, a kormány javaslatának indokolása szerint a postatakarékpénztárban oly intézményt kíván teremteni, mely kiválóan a szegénysorsuaknak nyújtson módot megtakarított félre-vevőknek fáradság és költség nélkül való gyűmülcsező elhelyezésére. Minden esetre üdvös cél, melyet ha az intézetnek elérni sikerül, jelentékeny lépéssel viszi előre az országot az anyagi és erkölcsi fejlődésnek mezéjén.

A lefolyt tiz év alatt azonban a postatakarékpénztár nem csupán ezen, szociálpolitikai szempontból annyira jelentős feladat teljesítésére volt hivatva. Az 1889 XXXIV. t. cz. a postatakarék pénztár ügykörébe egy új eredeti üzlet-árat illesztett be, az úgynevezett cheque és clearing-forgalmat, melylyel az intézet viszont a fizetési műveleteknek a cheque igénybevételével leendő leggazdaságosabb és legcélszerűbb lebonyolítását volt közzvetítendő. A postatakarékpénztár ily módon fejlődésében két nevezetes momentumot egyesített, egyrészt a szorosan vett takarékpénztár révén a takarékoság fejlesztésén k eszközét, s másrészt egy betétkassza alakjában a fizetési tranzakcióknak egészen sajátos szervezetét.

Az első decennium leteltével időszéri ennélfogva a mutatkozó adatok alapján vizsgálat tárgyává tenni, hogy a maga berendezésével a postatakarékpénztár mennyiben felelt meg a hozzáfűzött várakozásoknak, nevezetesen hogy azon szerepét, hogy egyrészt, mint a „nép erszénye“ a takarékkassza gyűjtő medenczéje legyen, s másrészt, hogy mint sajátos viszonyaihoz alkalmazott „clearing-house“, a kölcsönös követelések kiegyenlítésének legmegfelelőbb organuma gyanánt működjék, már eddig is miképp töltötte be és mik azok a jótékony eredmények, melyek társadalmi és közgazdasági szempontból az intézmény részéről eddig is korstatalhatók és jövőben is várhatók.

A mi első sorban a takarékkassza-üzlettel illeti elcsinta 700 postahivatal alótt a közzvetítés céljából rendelkezésre, mely feladattal az idő folyamán az ország valamennyi postahivatala — ma már körülbelül 4000 — felruházott. Betevőknek száma tekintetében a postatakarékpénztár ma első helyen áll az ország összes pénztárazatái közt. A betevőknek mintegy 50 százaléka a társadalom azon osztályából sorakozik, melyek gazdasági viszonyai a takarékoság gyakorlását mintegy életfeltétellé írják elő: ilyenek a gyári és ipari alkalmazottak, házi cseledek, munkások és napszámosok stb. 30 százalék a tanulók és gyermekek rovata alá sorozott betevők. A postatakarékpénztárhoz tiz év alatt befolyt betétek összege 61.427.734 frt. az egyes betétek átlagos összege 12 frt. a betétállomány a tizedik év végén kerek összegben 11 millió forint.

A postatakarékpénztár másik üzletága, a cheque és clearing forgalom 1890. január 1-je óta áll fenn s ez idő alatt összesen 1.122.382 cheque bocsátott ki az intézetre, melyek összértéke jóval túlhaladja az 1 milliárdot. A cheque forgalomban a betétek összege az első évben (1890-ben) 63.038.094 frt. 1895-ben 325.843.552 frt. a visszafizetések összege az első évben 61.154.126 frt. 1895-ben 325.689.264 frt; az összes pénzforgalom az első évben 124.892.321 frt, 1895-ben 651.532.816 frt. A cheque forgalom állománya 1895. év végén kerek számmal 7 millió forintot tehető.

A postatakarékpénztár által 10 éven belül saját számlájára vásárolt értékpapírok névértéke meghaladja a 17 millió forintot, viszont a betevők részére a postatakarékpénztár közzvetítésével vásárolt értékek névértéke túlhaladja a hat milliót, mely értékek közül a postatakarékpénztárnál 1.797.970 frt névérték hagyott a betevők által letétben. A postatakarékpénztár által tiz év alatt vásárolt értékpapírok névértéke 23.361.930 frt.

H i v a t a l o s.

3295—1896. sz.

Értesítés.

A m. kir. honvédség részére Nagyváradon a Markovics-féle telken emelendő népfelkelési irodák és tisztai étkező, fászkamarák építése és honvédlaktanyai átalakítási munkálatokra aug. 12-én a 4-ik honvédezred parancsnokság irodahelyiségében zárt ajánlati versenytárgyalás lesz.

A mint azzal van szerencsénk az érdekeltek tudomására hozni, hogy a munkálatokra vonatkozó tervek, költségvetések stb. a nevezett ezred kezeletésztii irodájában Markovics-féle ház a hivatalos órák alatt naponkint megtekinthetők.

Nagyvárad, 1896. augusztus 8.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara
Jankó József, Dr. Sarkadi Lajos,
elnök, titkár

Biharmegyei vásárnapár.
Heti vásárok

Ámosd, szerdán.	M.-Csáka, szerdán.
Bárand, kedden.	Margitta, pénteken.
Beél, szerdán.	Micske, csütörtök.
Belenyes, csütörtök.	N.-Bajom, pénteken.
B.-Ujfalu, csütörtök.	N.-Bárod, hétfőn.
B.-Füspéki,	N.-Léta, csütörtökön
B.-Böszörmény, csütörtök.	N.-Szalonta, pénteken.
Cséffa, csütörtök.	N.-Várad, kedd és péntek.
Csökmő, szombat.	Ókány, szerda.
Derecske, csütörtök.	Ókrő, kedd.
Diószeg, szerda.	Piskot, szerda.
Élcsd, csütörtök.	Surkad, csütörtök.
Ermihályfalva, csütörtök.	Szajard, szerda.
Feketető, hétfő.	Szent-lóth, hétfő.
Felegyháza, csütörtök.	Székelyhid, péntek.
Hajdu-ágos, szombat.	Szénlak, kedd.
Henczida, szerdán.	Tenne, hétfőn.
M.-Keresztes, szerdán.	M.-Telegd, péntek.
Kis-Marja, hétfőn.	Torda, hétfő.
Kemádi, péntek.	Zsáka, szerda.
Kőtegyan, hétfőn.	Vaskőh, szombat.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos. **Serkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

Legjobb
bajor-fele sör
sötét és világos minőségben
márczius 15-től kezdve
nagy üveg 13 krért
kapható:
Steiner M. Albert-nél
N.-Piacz-tér (Knapp-ház)
Videki megrendelések az adó leszámítása mellett gyorsan és pontosan eszkoztetnek.

396-427 g. ü. sz. Nagyvárad-város arverelő
1896. küldöttégétől

Arverési, illetve árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad-város tanácsának 11754, 11762, 11764, 11766, 11768, 11770, 11784, 11786, 11796/1896. sz. a. kelt határozata folytán az 1896. évi szeptember hó 28-ik napján é. e. 10 óra-
kor a városháza közgyűlési termében az alábbi bérletek és vállalati munkálatok fognak nyilvános árverés, illetve árlejtés útján kiadni:

I. Bérletek:

1. A „Zöldfa“ vendégfogadó alatt levő 1 ső számú bolt bérlete 1897. évi január 1-től 1902. évi december 31-ig terjedő hat évre, évi bérösszeg 800 frt, bánompénz 80 frt.
2. Az Ujvárosi elemi iskola alatt levő 2. számú bolt 16 lete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 201 forint, bánompénz 20 frt.
3. A „Zöldfa“ vendég fogadó alatt levő 2. számú bolt bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 350 forint, bánompénz 35 frt.
4. Az Ujvárosi elemi iskola alatti 4. számú bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 115 forint, bánompénz 12 frt.
5. A „Zöldfa“ vendégfogadó alatti 6. számú bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 480 frt, bánompénz 48 frt.
6. A „Zöldfa“ vendégfogadó alatti 9. számú bolt helyiség ugyanannyi időre, évi bérösszeg 351 frt, bánompénz 35 frt.
7. Az Ujvárosi elemi iskola alatti 3. számú bolt bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 200 frt, bánompénz 20 frt.
8. Az Ujvárosi elemi iskola alatti 1. számú bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 162 frt, bánompénz 16 frt.
9. A „Zöldfa“ vendégfogadó alatti 5. számú bolt helyiség bérlete ugyanannyi időre, évi bérösszeg 750 frt, bánompénz 75 frt.
10. A gilányi kocsma épülete és telkének, valamint a telek mellett levő közternek bérlete az 1897. évi január 1-től 1902. év december 31-ig terjedő 6 évre évi bérösszeg 170 frt: bánompénz 17 frt.

II. Vállalatok:

1. A hirdetési táblákra vonatkozó vállalat, évi bérösszeg 50 frt, bánompénz 5 frt.
2. A tűzifa szállításra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt.

3. A rendőrök, tűzoltók és hivatalosok részére szükséges nyári és téli egyenruházat szállítására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 forint.
  4. Kőműves munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt.
  5. Lakatos munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt.
  6. Kéreggyártó munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt.
  7. Cserepező munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 200 frt.
  8. Kovács munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt.
  9. A mázó munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt.
  10. A szobafestő munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 150 frt.
  11. Az ács munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 500 frt.
  12. Az irodaszerek szállítására vonatkozó vállalatok, bánompénz 100 frt.
  13. A bádógos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt.
  14. A város uttesteinek Körös s részben koczka, idomított gránit és gyalogjárda kövvel való kiburkolására vonatkozó vállalat, bánompénz 1000 frt.
  15. Az üveges munkálatokra vonatkozó vállalat, bánompénz 100 frt.
  16. Az asztalos munkákra vonatkozó vállalat, bánompénz 300 frt.
  17. Kavics és sárhordásra vonatkozó vállalat, bánompénz 600 frt.
- A II-ik cím 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 tétel alatt felsorolt vállalatok az 1897. évi január 1-től kezdődő három egymásutáni évre, tehát az 1899-ik évi december 31-ik napjáig, a II-ik cím 2. tétel alatt felsorolt; a tűzifa szállítására vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-től 1897. évi december 31-ig terjedő egy évre, — a II-ik cím 3. tétel alatt felsorolt, a rendőrök, hivatalosok és tűzoltók egyenruházatára vonatkozó vállalat az 1897. évi január 1-től 1902. évi december 31-ig terjedő hat egymás után következő évre adatik ki.
Az újvárosi elemi iskola alatt levő 1, 2, 3,

4. számú bolt helyiségeknél, melyek az I. cím 2, 4, 7, 8 tétel alatt vannak felsorolva, a bérbeadás alkalmával kikötötték, hogy az esetben, ha ezen helyiségekre, illetve azok elbontására a városnak az új városház építése folytán szükséges lenne, kötelesek a bérlet azokat, három havi előzetes — mindenkor az évnegyed első napjára eső — felmondásra, minden kárpótlási vagy bérleengedési igény nélkül a város rendelkezésére bocsátani.

Arverési, illetve árlejtési szóval vagy zárt ajánlatok beadása mellett lehet.

Arverelő, illetve árlejtők tartoznak fentebb az egyes munkálatoknál, illetve bérletnél külön-külön megemlített bánompénzeket készpénzben vagy óvadékképes értékpapírokban a városi pénztárba letenni, s a letételt igazoló pénztári nyugtát zárt ajánlatukhoz csatolni, vagy a szóbeli árverés, illetve árlejtés megkezdése előtt az árverelő küldöttség elnökének kezébe lefektetni; mely összeg a vállalatoknál, az árlejtés eredményének elfogadása esetén, egyszersmind óvadékkul a vállalat biztosítására szolgál.

Az 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatok az 1896. évi szeptember hó 28-ik napjának délelőtti 10 órájáig az árverelő küldöttség elnökének nyújtandók be.

A zárt ajánlatokban határozottan megemlített, miként az árverelő, illetve árlejtő az árverés, illetve az árlejtési feltételeket ismeri és azokat egész terjedelmében elfogadja.

A fent kitett időn túl benyújtott zárt ajánlatok figyelembe vételre nem fognak.

A tett ajánlatok árverelőt, illetve árlejtőt a leltéskor azonnal, a város hatóságát azonban csak a törvényhatósági bizottság jogérvényes jóváhagyása után kötelezik.

Az árverés, illetve árlejtési feltételek és egységi árjegyzékek a városi mérnöki hivatal helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők, s a részletes feltételek és egységi árjegyzékek nyomtatott példányai ivenként 10 kr-áival megszereshetők.

Nagyváradon, 1896. évi július 24.
Gazdasági tanácsos bizottsági elnök helyett:
Dús László,
tiszti főügyész.

Értesítés
a Borszéki borviz kutkezelőségétől.
Van szerencsénk a m. t. közönség szives értésére hozni, hogy a borszéki viz egyedüli főraktárát Biharmegye és Nagyvárad város területére
Kádár és Kiss
céznek adtuk át, miről tudomást venni és borvizünket továbbá is pártfogásában részesíteni kegyeskedjék.
A borszéki borviz kapható minden fűszer- és ásványviz-kereskedésben, valamint az összes vendéglőkben és éttermekben.
Kiváló tisztelettel
Lázár és Verzár,
a borszéki borviz kutkezelősége.

LEBOVITS RUDOLF és Társa
Fő-utca, a Bartsch-palotával szemben.
A legdivatosabb és legjobb szövetekből kitűnő szabású
férfi-öltönyöket,
fejtöket
a legegészségesebb kivitelben gyorsan és pontosan készítünk saját, modernszerűleg berendezett műhelyünkben.
A legszolidabb, szabott árak.
Minden szezonban gazdag választék bel- és külföldi szövetekből.

H O N I I P A R I

Megrendelések mérték után is 24 órán belül eszközöltnének.

A női szépség

kecsességét és eleganciáját nagyban emeli a jó fűző, különösen, ha oly kitűnő hírű ezégtől való, mint

Rosenzweig Róza

Nagyvárad, főutca, a színházzal szemben, ahol dus választékban kapható: bécsi, párisi, gummi- és sport, ugyszintén dajkafűző, alkalmi fűző gummirészekkel, valamint nyári- és hasfűző.

Vállfűző (geradehalter) raktáron!

Mindezen fűzők mérték után is készítettnek.

Először magyar orvosiag elősmert mű-mellék-égyár.

H O N I I P A R I

Rendkívüli kiárusítás mosókelmékben

SZANDICZ ADOLF áruházában

Nagyvárad, Bémer-tér.

Szenzációs alkalmi vétel:

Francia atlas-satin
Francia piquet
Francia carton
Francia battist
Francia dellein
Szerb vászon

fel árban.

Ruhakelmék 50% olcsóbban, mint rendesen.

943 10-0

Confectiók mélyen leszállított áron kaphatók.

Árjegyzéket és mintákat kívánatra bérmentve.

NAGYVÁRAD-SZÖLLÖSI

GÖZSÖRGYÁR

forgalom megnyitási jelentése.

Van szerencsénk tudatni, hogy a

Nagyvárad mellett fekvő P.-Szöllösön

ujjonnan épített **sörfőzdeinkben** a forgalom folyó évi augusztus hó 2-án megkezdődött, a mikor is a kváló minőségű, megfelelő erősen főzött és kitűnően érlett

Márceziusi és László-sört

áruba bocsájtottuk.

Megrendelések ugy hordók, mint palaczkokban (ládánként 50 palaczkjával) közvetlenül gyárunkból, vagy esetleg Nagyváradon a nagypiacz-téri Kereskedelmi-palotában levő városi irodánk utján, haladéktalanul pontosan eszközöltnének, Nagyvárad városában házhoz szállitva.

986 5-6

Kérve a mielőbbi és minél számosabb szives megbizásokat, maradunk

kiváló tisztelettel

Nagyvárad-szöllösi gőzsörgyár.